

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A FŐISKOLAI MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Debrecen, Kollegium.

Megjelenik havonként kétszer.

Felelős szerkesztő:
F E J E S G Á B O R.

Szerkesztőtársai:
Sebestyén Béla, H. Nagy Jenő.

Kiadóhivatali főnök: **Hajdu Árpád.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 5 korona.
Fél évre 2 kor. 50 fill.
Ifjúsági egyesületeknek 4 korona.
Főiskolai hallgatóknak 3 korona.
Egyes szám ára: 40 fillér.

A külföldre jönni szándékozó bús magyarok figyelmébe.

Dr. Matolcsy László. Halle a. S. Universitát.

Mielőtt az olvasók figyelmét különösen igénybe venném, engedjék meg, hogy úgy magamban egy jót káromkodjam, amúgy magyarosan, ama részvéltelenségen, amellyel a református részről a külföldi egyetemeket látogatják, helyesebben: nem látogatják. Mert most látom, hogy nem a külföld hibája, hogy rólunk keveset tud, a mienk. Akit nem ismernek, afelől nem igen érdeklődnek. Itt a külföldi egyetemen, ha mondom: magyar vagyok, a rectortól a kapusig mindenki azzal vág pofon: ugye aus Siebenburgen. Ez pedig azt jelenti, hogy szász. Ennek az a magyarázata, hogy a magyar nemzetet a szászok képviselték és képviselik a német tudományos és intelligens világ előtt. Ezt pedig két okra vezethetem vissza. A szászok tudják a módját, hogyan kell kijönni a szűkebb hazából a tágabb külföldre és ismerik, hogy mit jelent ez a maguk kis nemzetiségére nézve. Nálunk a nagy debreceni kollegiumból is évenként ha 3—5 ifjú kijön ide, azzal már sokat mondtam. Másodsor, ha a magyar fiúk kijönnek, azoknak a híre a körsemákban és kétesértékű elárúsító kisaszszonyok közt terjed el. Látom, mennyire csóválják a fejüket. Tavaly 4—5 magyar volt itt. Három közülök nem dolgozott, hanem élt. Bizonyosága a következő eset. Este, egyik német barátommal Sudermann: Die Ehre című darabját akartuk megnézni. Elmentem utána. Itt füttyel hívogatják egymást a diákok; a magyar jelfütty a Rákóczi első akkordjai; nagyon

természetes, hogy az én németem is erre „hallgat”. Hívom. Egyszerre csak hallom a mi Rákóczink visszhangját, pedig egy lélek sincs az utcán, sehol egy magyar, csak két leány áll előttem. Ujra füttyentek, most már azonban tisztán hallom, hogy a lányok füttyölnek vissza. Kérem aztán tőlük, talán magyarok, vagy voltak Magyarországon, hogy ilyen jól tudják a Rákóczi-marsot. Óh nem, — felelek — hanem magyarok jönnek ide s azoktól tanultuk el a fütty jelszót.

Ez az egyik hibánk. A másik, hogy a legtöbbje, vagy majdnem mind, teljesen tájékozatlanul vág neki a nagy ismeretlennek. Pedig Németország egyetemei nem mind egyformák. Egyiken ezt a tanulmányát, a másikon a másikat lehet jól elsajátítani, az egyiken a diákok zöme tanul és a tudás mezejére, az önművelődés rétéjére vezeti az avatatlant, a másikon a német diákság ősi szokásai uralkodnak és viszik magukkal a különben is jó fiút, a magyart. Szerintem vagy az egyetemeknek, vagy az akadémiáknak, vagy a kormánynak, de leginkább az országos diákszövetségnek kellene itt oly lépést tenni, hogy az ország összes főiskoláinak hallgatóit buzdítsa a kijövetelre és tájékoztassa az itteni életről. Mert nem csudálom, ha mint Bolond Istók, öntudatlan és ismeretlen kilódulnak ebbe a nagy idegenbe, csak úgy térnek vissza, mint ahogy idejöttek, a legegyszerűbb német ismeretet sem viszik haza. És kérdik, hogy a levél hátán mit is jelent ez a hieroglief: Abs. s még ki sem tudják találni, hogy ez: absender = feladó.

Itt a jogi szak elég jól van képviselve. A református diák kaphat ingyen ebédet.

A magyar fiúk részére van 11 drb. ösztöndíj, abból 8 a református hallgatók részére is kijár; a két sémesterre 300 márkát tesz ki. A beíratkozás meglehetősen bonyadalmas az idegenre nézve, de bárhol, bármelyik egyetemen a legnagyobb szívességet tapasztal az ember, ha a „Freistudent“-ek szívességéhez fordul. Ez jobban útbaigazítja, mint az u. n. magyar „egyesületek“, amelyek legtöbbször a németül tanulás és a komoly munka megátallói. A freistudentektől tanul németül, azok viszik a maguk gyalogló kirándulásaira, komoly tanulmányi útjaikra, vitalistáira, felolvasásaira és a lehető legszűkebb korlátok közt mozgó kneipéikre. Ezek azok az elemek az egyetemeken, akik a Burschenschaftok lenyűgöző jármából, a mai korszaknak már igen kevésbé megfelelő szelleméből akarják kiragadni a német Studenteket. Nem a rideg, maradi egyesületi szellemben, hanem a forrongó kor eszmeáramlásainak szellemében akarják magukat nevelni. Ezek mutatták meg nekem, mily komoly munkára, szívet-lelket nemesítő s akaratot megédző életre képes az ifjúság, ha a szervezet, amelyet alkot, egészséges és életrevaló. És e szervezet már-már átfogja, egybeöleli az összes német egyetemek ifjúságát és szemlátomást halad előre, pedig erős harcot kell megvívnia a Corpstudentek szilárd falánzával.

Ma már a német egyetemeken lehet tanulni, csak tájékozva kell kijönni, mert abból a rövid időből, amit az ember itt kint tölthet, kár minden percért, amit a felesleges kapkodással kell eltölteniök. Az Országos diák-szövetségnek a lapjában állandó rovatot kellene nyitni és felszólítani az egyes külföldi egyetemeken tartózkodó ifjakat, ismertessék az ottani életet. Ezeknek alapján vagy külön egy kis füzetet kelene kiadni, amelyet ezekről a kérdésekről (beíratkozás, az egyes szakok, stipendiumok, városi élet, lakás, megélhetési viszonyok stb. stb. tájékoztatnák a kifelé igyekezőt.

Itt, a hallei egyetemen különösen a filozófia erős. Ebbinghaus, a mai mo-

dern psychologusok elseje itt működik, mélyenjáró gondolatai, lebilincselő előadása a pszichológiát az ifjúság kedvenc témájává teszik. Van vagy 300-400 hallgatója, amely az „auditorium maximum“-ba gyűlt össze órára.

Az élet itt Halléban megjárja. A lakás elég olcsó, már 10-12 márkáért teljesen megfelelő lakást lehet kapni. 40 márkáért a legelső utcában kaphat két elegánsan, modernül berendezett utcai szobát. A koszt sem drága, de nekünk szokatlan. Valami isteni zagyvalék, amit levesnek mondanak. A hús szegény, agyonfőzve sűtve, de a magyar gyomornak nem árt. Inkább minden öt évben egyszer ide kijönni a német kosztra soványító és tudományokat erősítő kúrára, mint minden évben a jó magyar kosztól karlsbádi kúrára rándulni jó Csehországba.

A nép kedves, jólelkű, jámbor, más tán azt mondaná: buta, olyan „jámbor fajta“. Jó magam így jellemeztem egyszer s ebből megítélhetik. Ha nálunk, otthon, valakivel pofozkodni akarsz, viszketvén a tenyered: rá lépsz a lábára; ha itt valakivel kedves ismeretséget akarsz kötni: rálépsz egyszerűen a lábára. Emellett egyszerű. Reggel megissza a kavénak csúfolt barna vizet nagy csuporból, tíz órára kijár „Bemme“, vagy a „Belegtes Brödchen“, délben eszik valami ló-félét, vagy agyonfőzött húst; délután újra a kávé járja és este veszi a gazdaasszony a kis kosarát (százával látható) és megy venni egy negyed font „Gehacktes“-t (összevágott hús), ugyanannyi Blutwurstot, Léberwurstot s jön haza. Ezeket rákenik vékony-vékony szeletke vajjas kenyérre, s teával megeszik. Ez a napi koszt, amelybe egy-egy kis sütemény a péktől ad valamelyes változatot. Ha színházba, vagy más látványosságra megy, megrendeli a szünet alatt a maga sörét, amit el nem hagyna a világért, előveszi a „belegtes Brod-ját“ és falatozik minden teketória nélkül ott a folyosón.

Szóval, nekünk magyaroknak nagyon jó iskola. Hogyan kell egyrészt a tudományoknak élni, dolgozni, másrészt, hogyan

kell egyszerűnek lenni az életben, ruhában, mulatozásainkban.

Van sok és nagy hibája a németnek; az egyik, hogy a híres „germanische Menschheit“-ot hiába keressük, de azért vagy az embernek füle hallásra, hogy halljon, szeme a látásra, hogy lásson, de azért van esze, hogy ítéljen és ami jó, lartsa meg, ami rossz, vesse ki.

Öcsémhez.

Beteljesült a lelked vágya, lásd,
Válladon símul a sötét palást.
S jutalmul annyi dolgos éjjelér
Kezedbe már az óhajtott kenyér.
Az útid nyitva, hol vágyad fogan,
Eredj te rajta messze s boldogan!

Utadra másat én nem adhatok;
De jó tanácsom megfogadhatod.
— Álmodj ne kergess, az álom megöl,
Kígyó les aranyfátyola megöl.
S amíg álmodsz, e perenyi üdvödet
Fizetni sok, sok éjszakád jöhet.

Az álom mind csak pusztá délibáb,
Csalogat, ígér és semmit nem ad.
Mutat ígésző tündérvárakat;
De nincsen ember, aki ráakad.
Hervadnak mind az álmon nőtt rózsák,
Ha jó a szél: a komor valóság.

Ne kergess álmodj; csendes útidon
Csak így lesz sorsod áldó nyugalom.
S az élet célja más nem is lehet.
Álmodtam s nézd meg az én lelkemet!
Álmodtam s eltűnt tavasz, nyár, ősz, tél...
Látod, látod, hogyan megelőztél?!

Hová most útid fordulátja fut,
Öleld kebledre azt a kis falut.
Gyógyítsd a fájó, bús, beteg szívet,
A nép a lelked csak így érti meg.
Légy hű apostol mindennél elébb.
Viseld bár érte Krisztusunk sebéit.

S boldog léssz, bárha sírnak vágyaid;
Ki sír, boldog, ha másat boldogít.
Vágysz a virágra s lelked mégse lelt?
Oh, akkor hűen a másét neveld.
Mert boldogságunk nem bennünk lakik,
Mindenki hord belőle valamit.

Eredj, az élet hí és vár tanyád!
Eredj reménnyel új útidra hát!
S útidvalóul jótanácsomat,
Szívemről jötted, szívesen fogadd!
Eredj s ne kergess álmodj, megcsal ez,
Munkálj, ne álmodj és boldog lehetsz.

László Sándor.

Spencer Herbert és a szocializmus.

(Folytatás és vége.)

Mennyiben állhatnak meg s mennyiben nem Spencernek ezek az ellenvetései, ne mérlegeljük külön külön, hanem tekintsük inkább magát a szocialista irodalmat, amelyből hogyha kihámozzuk a szocialis mozgalomnak idáig már kifejeződött vonásait, úgyis belátjuk, hogy mennyiben helyesek azok.

A kérdés ugyanis az, hogy az a szocialista állameszmény, amelyet Spencer Herbert a fejlődés törvényére támaszkodva soha meg nem valósíthatónak mondott, eme mozgalomnak olyan elválaszthatatlan lényeges vonását képezi-e, amely nélkül ez semminek mondható, vagy pedig nem? S ez a kérdés teljesen jogosult, mert a szocializmust vizsgálva sohasem lehet szem elől téveszteni, hogy eme mozgalom még a maga egészében ki nem alakult, forrongó, fejlődésben levő, s hogy a szocialista teoretikusok igen sok kérdésben maguk sincsenek egyvéleményen s egymásnak ellentmondanak. Az itt szóban forgó kérdésben például, hogy minő lesz a jövő államalakulata, milyen széles körre terjed annak hatalma, mi lesz a feladata, ez az eset határozatlan áll. A feltett kérdésre a legellentétebb elméleteket találjuk náluk. S ezt egészen természetesnek is fogjuk találni, ha meggondoljuk, hogy az alapvető elveknek, az államszervezet kérdésének, kialakulásának s a mai állam lényegének meghatározásánál sincsenek egy véleményen.

Marx, a nagy szocialista apostol a történelmi materializmus rendszerének a kifejtője, aki a társadalmi evolúció okait a gazdasági erők viszonyaiban s azok változásaiban keresi, az állam szervezetét a társadalom fejlődésében csak egyik változásnak tekinti s eredetét a legújabb kor hajnalhasadására teszi.

A középkori feudális berendezkedés szorinté általában nem állami szervezet. Elismeri ugyan, hogy vannak ebben a korban is szabályok, de ezek csak szükségleteik kielégítése végett tömörültek így. Az osztályokra tagolt társadalom felett a főhatalmat azonban az egyház gyakorolta. Az állam a maga hatalmi

körével csak az egyházi hatalomnak megszűnésével alakult ki, amely pedig a francia forradalom nagy rázkódásai folytán következett be a kialakulásától fogva a tőkének szegődött szolgálatába s a mai formájában nem egyéb, mint az uralmon lévő osztálynak kizsákmányolási szerve. Szóval Marx szerint az állam szülő oka s lényege az erőszak.

Engels az állam keletkezését előidézett okok között az erőszak szerepét minimumra redukálja, mondhatjuk, hogy ezt csaknem teljesen kizárja. S ezzel a nézetével a Marxtól lényegesen eltérő álláspontra jutott.

Az állam keletkezésében s fejlődésében működő erőket vizsgálva, a Marx által felállított történelmi materializmus alapján áll ugyan, de irányelvéhez híven, következtetésében s elméletében ezétől elütő eredményre jutott. „Az állam — úgymond — semmiestre sem egy kívülről a társadalomra ráerőszakolt hatalom; ép oly kevésbé az „erkölcsi eszme valósága“ „az ész képe és valósága“, mint Hegel állítja. Sokkal inkább a társadalom terméke bizonyos fejlődési fokon; bevalása annak, hogy ez a társadalom önmagával megoldhatatlan ellenmodásba bonyolódott s kiengesztelhetetlen ellentétekbe repedt, melyeket száműzni képtelen. Hogy azonban ezek az ellentétek... ne emésszék fel magukat és a társadalmat meddő küzdelemben, egy látzólag a társadalom fölött álló hatalom vált szükségessé, mely az összeütközést csillapítja, a „rend“ korlátai között tartsa fenn; és ez a társadalomból előállott, de magát a fölé helyező, magát tőle jobban és jobban elidegenítő hatalom, az állam“.

Ime így nyilatkozik a két alapvető szociálista író. S ez a két vélemény, ha összevetjük őket, be kell látnunk, hogy egymástól meglehetősen elütő. Ilyen véleményeltérések azonban nemesak a szociálistáknak e két leg-hatalmasabb írója között fordulnak elő, hanem előfordulnak a többiek között is.

Elméletet elméletre állítanak fel a társadalmi szervezetre vonatkozólag. Ezt elvetik, amazt is kifogásolják, szóval a legélénkebb vitát folytatják saját táborukon belől egymásközt e kérdés eldöntése felett.

Az ingadozó elméleteknek megfelelően

ingadozók azok a következtetések is, amelyeket ezekből levonnak. A megvalósítandó szociálista állam eszményről a legelterőbb teóriákat találjuk náluk.

Saint-Simon szerint a jövő államának feladata „az emberek feletti politikai kormányzás viteléből a dolgok igazgatásába és a termelési processzusok vezetésébe“ való átmenetben fog kicsúcsosodni.

Loria szerint a jövő társadalma „kevésbé fog különbözni, mint bármelyik az előbbi gazdasági formák közül, a kezdetleges emberiség szociális szervezetétől.“

Engels pedig azt mondja, hogy ekkor „végre valódivá fog válni a St. Mill elve, hogy az állam beavatkozása kivétel lesz és a laissez a szabály.“

Ezek az elvek legkevésbé fedik egymást, sőt amennyiben megegyeznek mind odairányulnak, hogy az államhatalom nagy mértékben csökkenni fog, nem pedig növekedni. A szociálista írók tényleg nem hogy az államhatalom növelését, erősítését, de annak teljes megszűnését óhajtják. Betel egész határozottan kifejezi ezt a nézetet, s azt mondja, hogy „végső kifejlődésében a szociálistát többé nem az állam érdekli, hanem az állam megszüntetése.“

Hasonló szellemben, ha nem is ilyen határozottan nyilatkozik Vandervele a „kollektívizmus és az ipar evolúciója“ című művében. Mi „vagyunk a legelső, akik azt mondjuk, hogy ha a kollektívizmusnak az volna az eredménye, hogy nevelné a kormányzó állam hatalmát, megerősítené a zsendár- és rendőr — államot, előmozdítaná az állam zakató beavatkozását a magán életbe és a személyes fogyasztásba: akkor igazán nem volna érdemes a munkaadó zsarnokságát a kollektív zsarnoksággal helyettesíteni.“

Az a felfogás tehát, hogy a szociálisták az államhatalom emelésére törekednek, egyszerűen tévedés. Tévedés, amely azok részéről eredt, akik az egész szociálistát annak egy irányából, a »katheder szociálisták«-ból ítélték meg. Ez a tévedés azonban erős bizonyíték arra nézve, hogy mennyire helytelen ezt a mozgalmat a teoriákból megítélni. S nem lehet elvitatni, hogy ebbe a hibába

esett Spencer is ezért van az, hogy következtetési logikailag helyesek, de mert a kiindulási pont nem megtámadhatatlan, ezek sem állják ki a kritikát.

A szociálizmus egy ma még csak halvány körvonalaiiban látható mozgalom, az érző és a szenvedő emberiségnek a mozgalma, mely a társadalmi helyzetnek türethetővé tételére irányul. S ha a mozgalom lényegét, ki-domborodó jellemvonását meg akarjuk ismerni, nemcsak íróinak teoriáját kell szem előtt tartanunk, hanem magát a mozgalmat is. Az irodalomnak egyedül csak annyiban van itt e mozgalomnál jelentősége, hogy a tudományos kutatások eredményével felfegyverkezve, rámutatván a jelen félszükségeire, tarthatatlanságára, szaporítani igyekszik azoknak számát, akik ez ellen a harcot felveszik és hogy erősíteni igyekszik az elhatározást, rámutatva arra, hogy a fennálló rendszer a fejlődés törvényes szempontjából sem lehet már sokáig uralkodó.

Ha már most a szociálizmust eme felállított elv szem előtt tartásával, ugymint az előttünk a való életben feltárul, vesszük vizsgálat alá, be kell látnunk, hogy ennek a gerince egyáltalában nem a teoriákban keresendő amelyekben még a szociálista írók sem egyeztek meg, hanem e mozgalom ama törekvésében, amely odairányul, hogy a megélhetést mindenki számára biztosítsa, a létért való küzdelemnek véget vessen.

A létért való küzdelemnek véget vetni, a megélhetést biztosítani, ez a szociálizmusnak máig kidomborodó jellege és hogy a jövőben mi lesz, azt a fejlődés fogja megmutatni. „A létért való küzdelmet megszüntetni“ ez az elv nem a kenyér államnak, annak a harcoss típusu társadalmi berendezkedésnek megfelelő fogalmát rejti magában, mint Spencer állította, amely minden egyéni szabadságnak, becsvágyának kezdeményezett szellemnek a megölője, hanem épen a kiválasztáson alapuló fejlődésnek a feltételét. Spencer Herbertet a liberalizmus békója tartotta kötve, a nagy filozofus a korszak emez általános felfogásából nem tudta magát kiszabadítani. Mint a liberalizmus laissez faire elvének a híve, azt gondolta, hogy az egyén személyi

szabadsága a szabad verseny minden feltételét magában foglalja, de hogy ez nem áll, tények bizonyítják. Vessünk csak egy tekintet nyugat államaira, ahol már a személy jogi szabadsága úgy szólván teljesen biztosítva van, nem mondanak e ennek ellent az itt tapasztalt tények.

Meg van itt az egyének személyi szabadsága s vajjon a nyomor szinte? Bizony ne legyünk elfogultak, leszámítva egy pár statisztikai adatot, emellett semmit sem tudunk felhozni. S ma már ezt kezdik is belátni s korunk nagy kérdése ez: hogyan van az, hogy a „szuverén sokszor éhen hal, hogy lehet az, hogy akiket a hatalom forrásának tartanak, sokszor kemény munka árán sem bírják életszükségeiket megszerezni.“ S a szociálisták adták meg rá a választ, kimondva, hogy ez onnan magyarázható meg, hogy az egyén társadalmi létfeltétele nincs biztosítva. Nagy kezdeményezés nyomorban sohasem születik, az, ki a betevő falatért, a mindennapi kenyérért küzd, sohasem fogja törni fejét az emberiség kulturhaladását előbbvivő problémákon. S a mai állapotok, még ezt sem biztosítják. A mai viszonyok között legtöbbször nem a tehetségek, de azok vannak hívatta az átlagos színvonalat előbbvinni, akiknek ezt s a szabad versenyképességet a protekció adja meg. Gondolja meg ezt bárki is, nem lehet-e ennél a versenynél az erőik kifejlődésének biztosabb alapot szerezni, nem biztosabb-e az, nem jobban megegyezik-e a természeti fejlődés törvényével, amelyet a szociálisták követnek? Minden vitát kizár: jobban megfelel.

Ebből a szempontból ítélve el, egész más világításban tűnnek elénk a szociálista törekvések. Át fogjuk látni, hogy jogos az ő törekvésök, amelyet a saját létfeltételüket akarván biztosítani, a munkaidő érdekében indítottak; át fogjuk látni, hogy jogos s teljesen indokolható az a mai rendszer megvál, toztatása végett, hogy erőt tudjanak kifejteni, tömörülnek. A mai rendszer ellen való küzdelmek egyáltalában nem ötközik össze a fejlődés törvényével, mert csak a fejlődésnek akarnak biztosabb alapot szerezni. A fejlődést nem más irányba terelni, hanem siettetni

akarják s ebben a törekvésökben nem kevesebb egyéniség munkásságára hivatkozhatnak, mint Weismannéra, a darwini elmélet továbbfejtőjére.

Küzdelmöknek tehát a tudományos alapja meg van s ha ennek érdekében a Spenceri filozofia alapvető elveire s a természeti törvényeken alapuló fejlődés elméletre hivatkoznak, sokkal jogosabban járnak el, mint ellenfeleik, akik ugyancsak erre támaszkodva akarják őket megcáfolni, vagy járt el maga Spenser is, mikor felettök pálcát tört.

Bodnár Gábor.

A régi dalok.

Alkonyat. Lihegve várja az estét
S kéjjel tárja ki szirmát a virág;
Benn a sötétedő szobában
Úl a Húgom fehér ruhában
S halkán játszik egy melodiát.

Finoman, félénken megütött
Akkordok szállnak szerte-szét.
Mintha csak szelíden, mintha csak tompán
Elfojtott sóhajjal elsusognák
Az én szívem történetét...

Bánatok, aprók, furcsák, szomoruk,
Könny, mely csak szívem mélyén reszketett,
Reménység, amelynek a vége
Átolvadott a csüggedésbe,
Mint fény az árnyba, ott a hegy felett.

Sehol harsogó, vibráló akkord,
Mely után sokáig reszket a húr...!
Csillogó könnyek, elhaló nóták,
Haszontalanul letépett rózsák,
Mit eldobnak s felejtünk szóltalanul.

Farkas Imre.

Lapszélen.

A munka. Egyszerű közönséges, de mélytartalmú, sokat jelentő szó, melynek értelmét kevesen ismerik egészen. Ugy vagyunk vele, mint az étellel. Éretlen gyerkőcök emlegetik gyakran, hogy ismerik, noha az is igaz, hogy sok 20 éves ifjú többet látott már belőle, mint sok 50 éves térfi. Számtalanszor halljuk a munka szót napjainkban. A háborúk kora — lejárt mondják — a fegyverek elavultak; ezután csak egy fegyver lesz: a munka, csak egy harc: a munka harca. Sokat összeírtak és még többek összebeszéltek már így főkép

körök, társaságok, egyesületek alakulásakor rendezett disztrakomákon. S nem ritkán azok teszik ezt, akik igen szépen tudnak szónokolni, de még egyszer sem kísérték meg azt, amiről beszélnek, megtenni. Ép úgy, mint Rousseau, ki világhírű művet írott a nevelésről és fiát beadta egy lelencházba, vagy mint azok a híres írók, akik a legideálisabb családi életet rajzolják regényeikben, de ők az ideális élettől távol maradva, mint agglények hálnak meg. — Pedig hát sem a háború kora nem járt le, sem a munka kora nem jött el. — Ha az ismert bibliai mondanásból: aki nem dolgozik, ne is egyék, azt következtethetnénk, hogy aki eszik, az dolgozik is, akkor a munkát úgy határozhatnánk meg, hogy az a valami, ami által élünk. De minthogy mindenki eszik, akkor az is következne, hogy mindenki dolgozik is, sőt, hogy aki többet eszik, az többet dolgozik. Lám hova jutunk egy helytelen feltevés által! Ez a szegény jámbor apostol még tán azt hitte, hogy elve szerint fogja szabályozni a világot! A munka ellentéte a pénznek. Ebből senkinek sincs elég, abból mindenkinek sok van. A vörös zászlókon csak ezt olvashatjuk: kenyeret és jogot a népnek, de ez: munkát s munkáért kenyeret és jogot — sehol sem látható. Ellenben ott vannak a sztrájkok kevesebb munkaidőért, ott van a 8 órás szórakozás jelszava. — Ma, midőn az egyenlőséget hangoztatják mindenütt, tán sehol sem nagyobb az egyenlőtlenység, mint épen a munka terén. A munka szerint az embereket négy csoportba oszthatjuk. Vannak, a kik valósággal agyondolgozzák, megölik magukat a munkával, mások meg lopják a napot örökké s mégis megélnék; vannak akik dolgoznának, de nincs mit és végre vannak, akik egyhangú csendes munkában töltik az életüket. Az utóbbiakat rendszerint észre sem veszik, a legelsőket pedig kinevetik, legfeljebb szánják. A naplopók és dolognélküliek körülbelül egy csoportot képeznek: a dologkerülőket.

„Orcádnak verejtékével egyed a te mindennapi kenyeredet” így hangzott valamikor az isteni parancs. S vajjon így van-e? Hogyne, hiszen nem verejtékeznek-e a hatalmas uralkodók anarchista fegyverektől környezett éle-

tökért vagy nem munka-é a gazdag bankárnak, ki értékpapirokkal kereskedik, izzadva remegni, hogy kitör a háború és lejobb száll papírjainak értéke? S nem munka-é emésztetni a gyötrő gond által, hogy hol szerzünk pénzt a legközelebbi mulatságra és ha kifogy a hitel, elvész a becsület, az elvesztett becsület árán megvenni egy revolvért és megszabadulni minden más munkától? S nem munka-é megakadályozni a becsülettel dolgozók érvényesülését, megfosztani munkájuk gyümölcsétől és bemázolni jó hírnevüket? Munka ez is, hiszen olyan sokan élnek ebből. Van tehát munka mindenütt, csak az eszközök változók, csak a mesterség más. Van munka, csak hogy az egyik becsületes, a másik becsületlen.

Minden órának leszakaszd virágát.

Alig van jelszó, szólam, vagy költői mondás, mely nagyobb hatással volna a gyakorlatban jobban érvényesíttetnék, mint ez. Minden órának, minden percnak csak az örömét, az élvezetét keresni, kihasználni minden élvezetet, míg el nem múlik s minél múltóbb, annál gyorsabban: ez a legszebb életfilozófia. Hiszen olyan rövid az élet, oly kevés benne az öröm — mondják a pesszimisták. Tehát meg kell ragadni azt a kevés örömet, élni kell vele s így lesz a pesszimizmus optimizmussá, sőt epikureizmussá. S míg e pesszimista-epikureisták így *élnek*, addig észre sem veszik, hogy minden órával közelebb jutnak a halálhoz. Van egy mohamedán hitrege, amely szerint Allah minden embernek kiszabta a születésekor, hogy mennyi táplálékot kell az életben elfogyasztania s aki hamarabb megeszi, hamarabb elvégzi, aki pedig takarékoskodik vele, hosszabban él. Nagy igazságot fejez ez ki. Azok, akik annyira sietnek élni és kiélni minden örömet, rendszerint hamarabb elfogyasztják a kimért eledelt és hamarabb elvégzik az életet. Zajos, hangos éjszakákon gyakran hallik a mámoros kiáltás: sohse halunk meg; ez az élet! Pedig ez a halál: az oly divatos öngyilkolás leggyakoribb módja, melynek vége nem egyszer a fegyver.

Királyjárás. Oly közönséges valami ez napjainkban, mint pl. a Hortobágyon a sáskajárás. De azért még mindig akad bá-

mulójuk és ujság, mely fényképeket közöl, elég. Most ez a legelőkelőbb, illetve legfelségesebb divat. Hogyne, hiszen ha manapság kongresszusokat tartanak a polgármesterektől a házmesterekig és fogadják őket nemzeti lobogóval, talán az uralkodóknak is szabad, sőt illik, összejönni és egy kis nemzeti színű fogadtatást megérdemelnek ők is, ha a nemzethez nincs is mindig közük. És ezek az uralkodójárások még veszedelmesebbek, mint a sáskajárások. Mert ez utóbbiak legfeljebb csak a vetésekben tesznek kárt, míg amazok nem ritkán az emberekben. Tudjuk ugyanis, hogy ezekben az udvari vonatok, üdvözlő beszédek és fényképező gépek mellett nagy szerepet játszanak a dinamitok, bombák, pokolgépek, amelyek nem mindig azokban tesznek kárt, akiknek szólnak, hanem legtöbbször ártatlan emberekben. Természetesen a robbanások és sikoltozások zaját el szokta nyomni a hű nép éljenrivalgása, amelyből azonban nehéz kivenni, hogy melyiknek szól inkább; a felséges császárnak-e, vagy a dinamitnak. És a nép, a hű nép mindig megjelenik e látványosságokon, bár hogy miért, nehezen érthető. Talán kíváncsiságból? Lehet, mert ez nagy hatalom az emberiség életében. Legvalószínűbb azonban amit Hugó Viktor mond: „A szelidítés mindig tetszetős dolog. Legnagyobb megelégedésünkre szolgál látni, ha a megjuhásztás minden változatban elvonul szemünk előtt. *Esért van annyi ember oly helyeken, hol valamely királyi kíséret látható.*“

Zéta.

Mírek.

A „M. I. T.” február 20-án tartotta ezen félévben első rendes gyűlését, melyen a tagok szép számban jelentek meg. Az első pont Herbály Gyula bölcsészettanhallgatónak „A hűn magyar rokonságról” tartott felolvasása volt, mit a jelenlevő tagok nagy tetszéssel fogadtak s a társulat érte jegyzőkönyvi köszönetet mondott. Utána Leichtmann Arthur joghallgató szavaltta el Gárdonyi „Huszár a mennyországban” című költeményét; a szavalatot a társulat középsikerült fokra méltatta. Harmadiknak Orosz Tamás hittanhallgató következett, ki az „Orr” című

monologot adta elő, zajos tapsot aratva. Szavaltatát a társulat sikerült fokkal tüntette ki. A legközelebbi gyűlés 27-én lesz, melyet megelőz a titkári állás betöltése.

A „Debreczeni Akadémiai Athlétikai Club” orsz. főiskolai birkozóversenye. A D. A. A. C. február 14-én rendezte meg a főiskolai birkozó bajnokságokat Nagyszámu s intelligens közönség nézte végig az érdekes küzdelmeket. A Főiskolai Sportszövetséget Moór Jenő, a Magyar Athlétikai Szövetséget Radvány Jenő, a Debreczeni Torna Egyletet Jánosi Zoltán ügyvezető elnök, Lestyán Adorján elnök, kir. közjegyző képviselte, az akadémiai tanárkar részéről dr. Erdős József s dr. Darkó Jenő voltak jelen. — Részletes eredmény. Könnyű súlyú bajnok: 1. Radvány Jenő (M. A. F. C.) 2. Szmetanovics Gy. (D. G. A. S. E.) 3. Farkas (B. E. A. C.); középsúlyú bajnok: 1. Varga Béla (B. E. A. C.) 2. Papp Jenő (K. E. A. C.) 3. Kovács János (D. A. A. C.); nehézsúlyú bajnok: 1. Rácz Vilmos (B. E. A. C.) 2. Bloch Arthur (M. A. F. C.) 3. Deák Gábor (K. E. A. C.). A város áldozatkészsége lehetővé tette, hogy az egylet szép tiszteletdíjakkal lepje meg a győzteseket.

Az 1908 - 909. iskolai évre kitűzött pályázatok eredményei: A *Hatvani* István pályadíjat (De bono temperantiae) Erdős Károly 4. th. nyerte; a *Keresztési-Deák* I. pályadíjat (Az optimisztikus és peszsimisztikus világnézet ismertetése és beható bírálata) Szombati Szabó István kapta; a *Keresztési-Deák* II. pályadíjat (A lelkész és tanító feladatai a vallásosság emelése körül úgy az iskolában, mint azon kívül) felerészben Bodnár Gábor 4. th. nyerté; a *Váradi-Szabó* pályadíjat (A Mária Terézia által 1777-ben kiadott ratio educationis jelentőségének ismertetése és a protestansoknak a ratio educationis ellen folytatott küzdelme II. József haláláig) Takács Imre 2. th. nyerte el; a *Szikssai Dániel* pályadíj egyik pályamunkának sem adatott ki; a *Pécsely* IV. jutalom (Budai Ferenc Polgári Lexicona, mint Tompa elbeszélő költszetének forrása) megosztott Lénárt Mihály 2. jh. és Glück Sámuel 2. jh. között egyenlő arányban; a *Bulyovszky* jutalomdíjat (Irassék néhány dícséret valamelyik kedveltebb zsoltár dallamára) Szombati Szabó István 3. th. kapta. Megdícsértetett Konrád Zoltán 4. th. pályamunkája. A debreceni *Kassinó* pályázatán nyertesek lettek a következők: a) Budai Ferenc Polgári Lexiconának hatása a magyar elbeszélő és drámai költészetre c. pályamű szerzője Glück Sámuel 2. jh.; b) leíró költemény, vagy genre kép a magyar földműves, vagy munkás életéből, nyertes Szombati Szabó István 3. th.; c) Műfordítás a XIX. századi angol lirából, — úgy az első, mint a második díj nyertese Szombati Szabó István 3. th.

Pályatételek az 1909 - 910. iskolai évre. A *Hatvani István*-féle pályadíjra: Seriem Newtonianam ad integros et fractos exponentes potentiae negativos

rectam esse demonstratur. Quaceratur usque ad septem decimales valor. $\sqrt{1 - \cos \alpha}$, si $\alpha = 60^\circ$ 1. Serie Newtoniana. 2. Logarithmo. 3. Extractione radicio. Jutalma 140 kor. — A *Keresztési-Deák* I. pályakérdésére: Kedveznek-e közállapotok a népszínműirodalom újabb fevirágzásának? Jutalma 168 kor. — A *Keresztési-Deák* II. pályakérdésére: Az energia megmaradása. Jutalma 168 kor. — A *Váradi-Szabó* pályakérdésre: A jellemképzés célja és eszközei. Jutalma 100 kor. — A *Szikssai Dániel* pályakérdésre: Irni kell hazafias ódai költeményt a magyar nemzet szabadságáért folytatott küzdelemre vonatkoztatva. Jutalma 100 kor. — A *Pécsely* IV. jutalomra: Feltüntetvén a pályázó a templomi szónoklás 3 szokásos módját: az egyházi beszéd rögtönzését, olvasását és emlékezetből való szabad előadását és kifejtvén mindeniknél a mellette és ellene szóló érveket, fejtse ki az utolsó módszernek a másik kettő feletti gyakorlati nagy előnyeit. Jutalma 80 kor. — A *Bulyovszky* jutalomra: Irandó egy magyar történelmi tárgyú ballada. Pályadíj 100 kor. — A debreceni *Kassinónak* a Csokonai-Kör javaslata alapján kitűzött pályatételei: a) Irodalomtörténeti és eszthetikai tanulmányul: Hunyadi János a magyar elbeszélő költészeten. Jutalma az elsőnek 20, a másodiknak 12 db, 10 koronás arany. — b) Kisebb elbeszélő költemény, amelynek tárgya valamely Hatvani monda, vagy Csokonai adoma. Jutalma az elsőnek 12 db, a másodiknak 8 db, 10 koronás arany. — c) Műfordítás latinból: Lefordítandó Vergilius X. eclogája eredeti versformában. Jutalma az elsőnek 8, a másodiknak 6 db, 10 koronás arany.

Szerkesztői üzenetek.

Kéziratott nem ad vissza a szerkesztőség.

K. A. Losonc. Tovább nem biztatom. „A büszke fákat kezdetű” nyolc soros versében hogy miért fordul ön hasonlatért a görög regevilághoz — nem tudom. Az „Orgonavirágom” című mely önnek — bár régen írta — most is nagyon tetszik — engem cseppet sem hat meg. Ilyen érzelmi erupciók, mint: „Hej be víg lennék, ha bekacsintnál hozzám!” vagy „Ha fülembé súgnál szép dajkameséket” üres, kongó, lélek nélküli szavak, mik hangulatot ébreszteni felnőtt emberekben nem képesek.

L. S. Patak. Beküldött s köszönettel vett versedről igazán szemmi „idegességre” nem tudok következtetni, ellenkezőleg Arany Jánosi nyugalomra, de ha mégis az volnál — így mielőbbi felépülést!

Tartalom: 1. A külföldre jönni szándékozó bús magyarok felhívása. Dr. Matolcsy László — 2. Öcsémhez. László Sándor. — 3. Spencer Herbert és a szocializmus. Bodnár Gábor. — 4. A régi dalok, Farkas Imre. — 5. Lapszélén. Zéta. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek.